

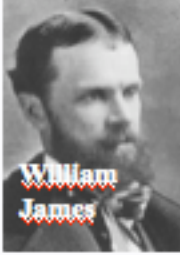
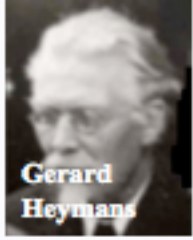

[In deze oratie zal ik een pleidooi houden voor de evenwichtige wetenschappelijke studie van Bijzondere Ervaringen zoals Bijna Dood Ervaringen en Voorspellende Dromen. Hierbij zal ik de zingeving zowel in de 'first person' subjectieve als in de objectief wetenschappelijke benadering toelichten aan de hand van drie voorbeelden. Maar om te beginnen enige historische achtergrond die ook, hoop ik, duidelijk zal maken waarom de leerstoel de naam 'Heymans leerstoel' heeft gekregen.]

 	 William James 1842-1910 Radicaal Empirisme Kwalitatief Veldonderzoek ASPR 1885	Psycholoog Filosoof Fechner Openminded: Oprichting SPR	 Gerard Heymans 1857-1930 Psychisch Monisme Kwantitatief Laboratorium onderzoek SPR 1917	
--	--	--	--	---

In Nederland gebeurt alles 50 jaar later, is een uitspraak die ten onrechte aan Heinrich Heine wordt toegeschreven. En het is niet eens waar, in ieder geval niet waar het de studie van Bijzondere Ervaringen betreft. Met kan met recht stellen dat William James de ervaring als centraal wetenschappelijk concept heeft geïntroduceerd. En met name ook de bijzondere ervaring. ** Maar de Nederlandse James, zo mogen we Gerard Heymans toch wel noemen, werd maar 15 jaar en niet 50 jaar later geboren. ** Zowel James als Heymans waren psychologen met een uitgesproken filosofische achtergrond. Hun filosofie was een praktische filosofie en beiden stelden empirische data boven één of andere filosofische redenering. ** Beiden vonden, net als hun 'leermeester' Fechner, het dualisme, waarin psyche en materie streng gescheiden zijn, een onjuiste voorstelling. Hierbij ging Heymans wellicht een stapje verder dan James door te stellen dat het mentale primair was en de materie alleen een afgeleide. Een stelling die heden ten dage in 'main stream science' min of meer is omgekeerd: De hersenen zijn primair en het bewustzijn is een epi-fenomeen.

** Dat ze de empirie hoog in het vaandel hadden blijkt uit het feit dat ze beiden ook zelf onderzoek deden. Ook naar Bijzondere Ervaringen. Bij James ging het daarbij om onderzoek naar het in de 19e eeuw in de mode geraakte spiritisme, een dualistisch perspectief waarbij de geest na de dood actief blijft. Hij deed nauwgezet verslag van wat er zich in donkere scéance kamers afspeelde. Heymans, op zijn beurt, was de grondlegger van de Nederlandse experimentele psychologie en deed duizenden proefjes. Bijvoorbeeld op het gebied van wat toen nog heette drempelmetingen en nu wellicht de grens tussen bewuste en onbewuste processen zou worden genoemd maar ook naar illusies, daar waar de perceptuele ervaring niet overeenkomt met de objectieve werkelijkheid.

** Beiden, ten slotte, waren ze open-minded wat ook moge blijken uit hun betrokkenheid bij de oprichting van de Society for Psychical Research die zich richtte op onderzoek dat we heden ten dag parapsychologisch zouden noemen.

Heymans, grondlegger van de Nederlandse Experimentele Psychologie, bij de oprichting van de SPR

... Wij willen niet interessante voorstellingen a la Rubini arrangeren, niet de behoefte aan hogere of lagere emoties, aan troostrijke uitzichten of nerveuze rillingen bevredigen, - maar wij willen de betrokken verschijnselen bestuderen, wetenschappelijk en onbevooroordeeld onderzoeken.....

Bij de oprichting van die SPR sprak of schreef Heymans deze nu in onze ogen enigszins koddige woorden, waarin wel duidelijk de wens naar voren kwam om vooroordelen, ook de eigen filosofische, te laten varen:

... Wij willen niet interessante voorstellingen a la Rubini arrangeren, niet de behoefte aan hogere of lagere emoties, aan troostrijke uitzichten of nerveuze rillingen bevredigen, - maar wij willen de betrokken verschijnselen bestuderen, wetenschappelijk en onbevooroordeeld onderzoeken.....

Wat hij precies onder hogere of lagere emoties verston? Dat valt niet meer te achterhalen. Troostrijke uitzichten lijkt mij een beetje een sneer naar het spiritisme onderzoek van James. Maar wie is nu die Rubini? Dat vroeg ik me af en dan is er heden ten dage maar 1 antwoord: Google.

[Ik zocht op de trefwoorden Rubini en illusionist. Want ik wist dat hij iets op het toneel deed. Ik kreeg honderden hits omdat er een Italiaanse filmer met de naam Rubini een film heeft gemaakt met de titel, “De Illusionist”.]

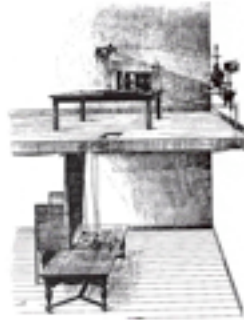
Dit is wat ik vond op de site van het politiemuseum.

Waarom het politiemuseum?

Dat was niet omdat hij op zijn posters een dame onthoofd maar het was omdat in 1908 ene Ledden Hulsbosch die voor de politie werkte een moord had opgelost na een bezoek aan de theatershow van Rubini. In die show laat Rubini iemand iets verstoppen terwijl hij de zaal verlaat. Dan komt hij terug neemt de persoon bij de pols en spoort het verstopte item op.

Van Ledden Hulsebosch dacht “Dat kan ik ook” en gebruikte de subtiele lichamelijke responsen van een verdachte om de plek te vinden waar het lijk begraven had gelegen. Gevolg 15 jaar cel voor de verdachte. Maar bij die voorstelling was ook de wiskundestudent van Dam geweest! Deze student bemerkte bij zichzelf dat gedachten van anderen bij hem onbewust tot motorisch gedrag aanleiding gaven. En volgens hem ging dat ook zonder de pols vast te houden. Heijmans wilde dat ‘onbevooroordeeld maar ook zonder nerveuze rillingen’ onderzoeken en bedacht de volgende opstelling.***

De Van Dam studie: Opzet

1. Van Dam zit beneden geblinddoekt voor een schaakbord
2. De experimentator op zolder kiest random een doelplek
3. Van Dam kiest door motorisch automatisme een plek

Teneinde sensorische kontakten uit te sluiten zou het experiment in twee kamers plaatsvinden. In dit geval boven elkaar.

Dus werd er in de bodem van de zolder van het laboratorium een gat gezaagd waarin twee glasplaten werden aangebracht. Van Dam zat beneden in een soort kabinet, geblinddoekt en alleen zijn hand was vanaf de zolder zichtbaar. Zijn hand rustte op een soort schaakbord.

Op zolder zat de experimentator die met behulp van lootjes een willekeurig veld van dat schaakbord in zijn gedachten nam. Van Dam liet dan zijn hand over het bord zweven totdat hij voelde op de juiste plek te zijn en tikte dan op het schaakbord. Het gekozen veld werd door derden, die het doelveld niet kenden, genoteerd en dat werd dan later vergeleken met het veld dat in gedachten werd genomen.

UVH
UNIVERSITEIT
VRIJE HOOGELAND

De Van Dam studie: Resultaten

Zie Schouten & Kelly (1978) *EJP*, 2, 247-290

Na correctie voor bias:
Extreem significante resultaten (20 sigma effect)

Maar ook bewustzijnstoestand meten en
manipuleren

De resultaten van deze experimenten kun je evalueren met behulp van de kansrekening. Maar in die tijd was dat nog niet zo ontwikkeld als nu. Daarom werden, op grond van alle oude meetboeken van Heymans, de analyses in 1978 over gedaan waarbij ook rekening werd gehouden met het feit dat van Dam bepaald niet alle velden even vaak aanwees, ** een fenomeen dat we tegenwoordig responsebias noemen. Ook voor de onvolkomenheden in de randomisatie-procedure werd gecorrigeerd maar niettemin bleken de resultaten fenomenaal.

Nu vind ik dat onderzoek niet moet worden beoordeeld op de resultaten. Ook als er niets uit was gekomen blijven deze experimenten hun tijd ver vooruit. Ineens liep Nederland 50 jaar voor in plaats van achter. Heymans omzeilde de problemen van het anecdotische materiaal door te experimenteren onder streng gecontroleerde condities waarbij exacte toevalskansen konden worden gebruikt en waarnemings- en herinneringsfouten door precieze registratie werden beperkt. **Maar nog mooier: Heymans keek niet alleen wat Van Dam deed maar probeerde ook iets te weten te komen over de bewustzijnstoestand waarin hij verkeerde. Hij gebruikte daar een meting van de huidgeleiding voor. In die tijd echt zeer, zeer geavanceerd. Hij constateerde dat een 'den passieven' toestand' de beste resultaten produceerde. Een toestand die we wellicht heden ten dag met ontspannen en mindful zouden aanduiden. En als een goede wetenschapper probeerde hij ook die bewustzijnstoestand te manipuleren, bijvoorbeeld met alcohol.

Ik ben dan ook ontzettend trots dat ik een leerstoel mag bekleden die de naam van deze grote wetenschapper draagt. En nu..... over naar het heden.

1. De Bijna Dood Ervaring (5'30)

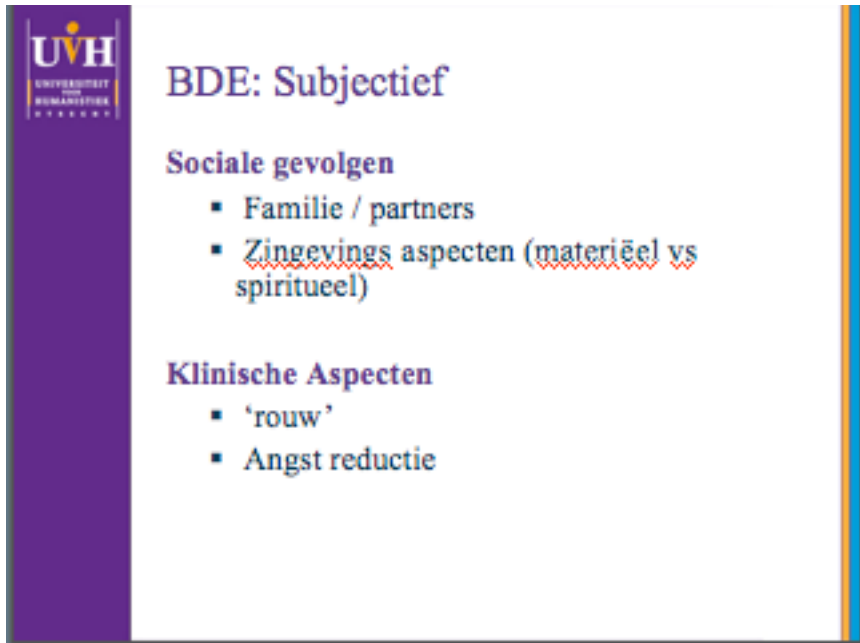

De bijna dood ervaring (BDE) is heden ten dage wat het spiritisme in de 19e eeuw was. Een soort moderne variant op het Medium is de persoon die een BDE meemaakt en dus denkt een glimp van het hiernamaals te hebben gezien. Laten we een voorbeeld bekijken.

[film vertonen 6 minuten]

De fenomenen die Pam hier geeft zijn typisch voor de BDE. Eerst de uittreding uit het lichaam en dan het licht, niet zelden gevolgd door een ervaring van een aanwezigheid. Op die boer en de te kleine aderen komen we later terug.

De ervaring is in de eerste plaats een sterke subjectieve ervaring en kan grote gevolgen hebben. En de ervaring is niet heel zeldzaam: in ongeveer 10% van de gevallen dat iemand in een bijna dood situatie is geweest wordt de ervaring gerapporteerd en wellicht is dat een onderschatting omdat 'ervaarders' soms wat gene hebben hierover te praten.

UVH
UNIVERSITEIT
VAN
HOLLAND
VRIJE
UNIVERSITEIT

BDE: Subjectief

Sociale gevolgen

- Familie / partners
- Zingeving aspecten (materiële vs spiritueel)

Klinische Aspecten

- 'rouw'
- Angst reductie

Bij de bespreking van de gevolgen van een BDE gaat het er natuurlijk helemaal niet om of het nu echt waar is of het bewustzijn niet gebonden is aan het lichaam. Dat is het objectieve aspect en daar komen we direct op terug.

** We kunnen de gevolgen zien in de persoon zelf maar vooral in de relatie van de persoon met zijn omgeving.

De sociale gevolgen: materiële doelen kunnen veranderen en dat geeft vaak problemen met familie, partners.

Maar ook is het juist soms de omgeving die 'nobil' gedrag verwacht.

Soms is de ervaring een aanleiding een sluimerende breuk te actualiseren (het aantal echtscheidingen na BDE is zeker niet lager, eerder hoger).

** In de persoonlijke sfeer vinden we vaak dat terugkeer in de harde werkelijkheid een stress reactie geeft die met rouw is te vergelijken.

Daarnaast is er samenhang met een aantal persoonlijkheidsvariabelen. Wij hebben middels een vragenlijst onder eerstejaars psychologie studenten gekeken naar de persoonlijkheidsverschillen tussen ervaren en niet-ervaren.

UVH
UNIVERSITEIT
VRIJE
HANDEL

Persoonlijkheidsverschillen BDE-NBDE

Angst als stemming: -0.63
Angst als trek: -0.45
Boosheid als stemming: -0.02
Boosheid als trek: -0.53
Intelligentie: 0.01

NB geen van deze resultaten is significant vanwege lage N

We zien dat BDE'ers minder angstig zijn op de twee schalen die hiervoor gebruikt worden en ook minder boos. Ervaarders en niet-ervvaarders verschillen overigens niet in intelligentie.

Hier moet wel een waarschuwing bij dat correlatie niet wordt verward met causatie. Er zijn twee mogelijke interpretaties:

Als je minder angstig bent krijg je eerder een BDE of Als je een BDE hebt word je minder angstig.

De tweede verklaring komt overeen met kwalitatieve observaties en lijkt mij persoonlijk daarom de beste.

Kortom: een BDE is goed voor u.

BDE: Objectief

Is er objectief 'bewustzijn zonder lichaam'?

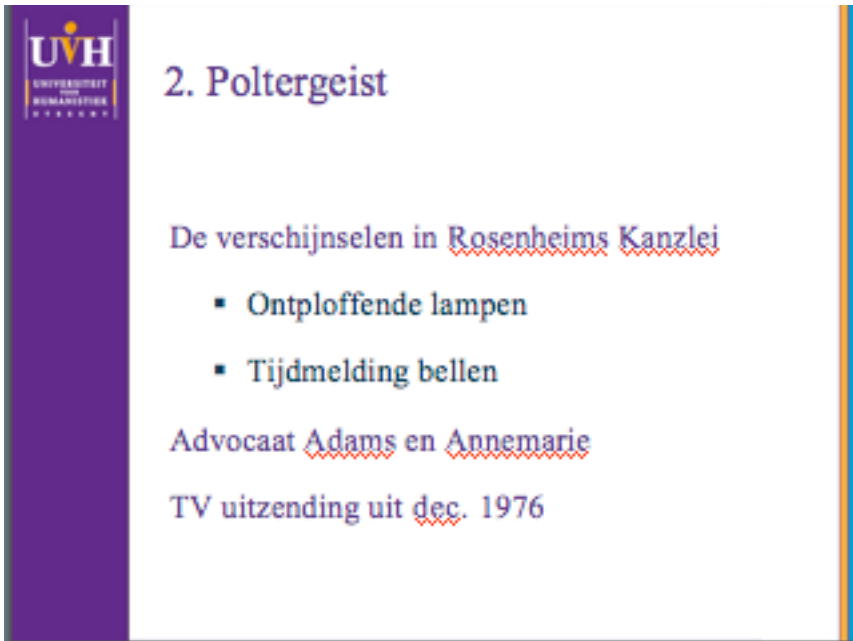
- Het precieze tijdstip van de ervaring?
- Helderziendheid tijdens BDE?
 - (de aderen en de boor)
- Conclusie identiek aan James' voor spiritisme

Nu de objectieve kant: is het bewustzijn een lichamelijke bijverschijnsel of heeft het een onafhankelijke status (die zelfs na de dood overblijft)?

In Pam's geval mogen we er gevoegelijk van uit gaan dat haar hersenen op een bepaald moment totaal geen activiteit meer vertoonden maar was dat wel het moment waarop haar uittredingservaring plaats vond. **Uit het verslag mag je concluderen dat wat ze hoorde in ieder geval plaatsvond voordat al het bloed uit haar hoofd was. Ze rapporteert namelijk dat de bloedaftap-procedure mislukt. Tijdens deze procedure worden de aderen in haar benen geopend en die in het linkerbeen waren te klein. Het blijft een uiterst onaangename gedachte dat je op dat moment nog wat zou kunnen waarnemen maar in ieder geval kun je je voorstellen dat er, zolang het bloed niet uit de hersenen is, er toch nog wel neurale activiteit is.

De visuele waarneming van de boor en het koffertje met bits is niet mogelijk vanuit haar positie onder het laken.** Telt dat dan niet als 'bewijs', zij het anecdotisch, dat ze daadwerkelijk uittrad? Nee, want we kennen het laboratorium onderzoek waarbij mensen een beschrijving kunnen geven van objecten die ze helemaal nooit gezien hebben en die ergens in een doosje zitten. Dit zijn zogenaamde helderziendheidproefjes. Dus dat ze die boortjes zag kan ook helderziendheid zijn.

**We komen dan eigenlijk tot dezelfde conclusie als die van James na jarenlange studie van het spiritisme: Op zich is de BDE geen bewijs van het onafhankelijke karakter van lichaam en geest en al helemaal niet van het voortbestaan na de dood van de geest maar.... dan moet je wel aannemen dat er paranormale (in James woorden supernormale) verschijnselen zoals helderziendheid of telepatie in die context plaatsvinden (je kunt natuurlijk ook twijfels hebben bij het anecdotische karakter van dit geval)

UVH
UNIVERSITEIT
VAN
HOLLAND

2. Poltergeist

De verschijnselen in Rosenheims Kanzlei

- Ontploffende lampen
- Tijdmelding bellen

Advocaat Adams en Annemarie

TV uitzending uit dec. 1976

Tijd voor het tweede voorbeeld.

Het is november 1976. Er doen zich rare dingen voor in het advocatenkantoor van de heer Adams in het Beierse plaatsje Rosenheim.

**Lampen ontploffen spontaan, neon buizen draaien een kwartslag en vliegen uit de fitting en schilderijen aan de muren bewegen uit zichzelf. **Maar het meest vervelende: de telefoon is totaal op hol geslagen. En dat brengt kosten met zich mee waarmee de advocaat Adams bepaald niet blij is. Door deze financiële controverse wordt uiteindelijk dit geval het best gedocumenteerde Poltergeist geval in de geschiedenis waarin een paar honderd goed gedocumenteerde gevallen bekend zijn.

**Boze tongen spreken dat de verschijnselen te maken hebben met de ongezonde relatie van Annemarie de 18 jarige secretaresse van de advocaat maar ook met een broer van de advocaat zou wraak willen nemen.

**De zaak neemt zulke proporties aan dat het komt tot gemeenteraadstukken en er een tv-uitzending aan wordt gewijd. Hieruit een fragment.

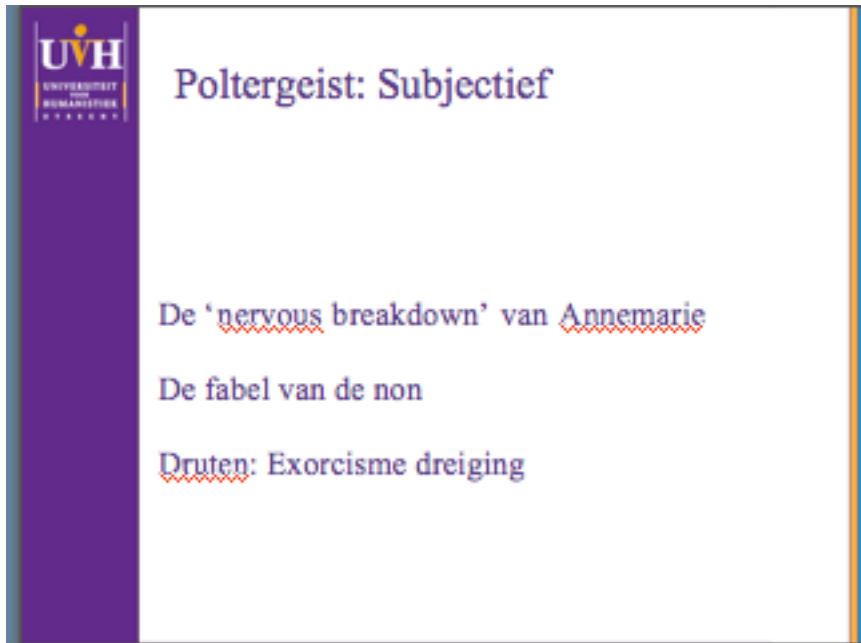
[Na de film ; optionele tekst niet uit te spreken op de oratie]

En hiermee was de zaak natuurlijk nog niet ten einde.

Onafhankelijke onderzoekers worden gevraagd metingen te doen. Dr Karger en Dr Zicha, respectievelijk van het Max Planck Instituut voor plasmaonderzoek en van de Technische Hogeschool in Garching die in december hun apparatuur plaatsen rapporteren:

“Als we alle registraties die vanaf 16 november tot 18 januari zijn opgenomen in ogenschouw nemen vinden we een exacte correlatie die de natuurkunde voor een verrassende situatie stelt: De anomale penafwijkingen (evenals de andere merkwaardige gebeurtenissen) traden alleen op als een bepaalde werknemer, juffrouw S, aanwezig was in de onmiddellijke omgeving.

Natuurkunde wordt hiermee geconfronteerd met een nieuwe situatie omdat tot op heden over het algemeen werd aangenomen dat natuurkundige wetten ook geldig zijn om de mens te beschrijven en dat geen nieuwe interactie gepostuleerd zou hoeven worden [om de mens te beschrijven]. Omdat de gebeurtenissen alleen gebeurden in connectie met 1 specifiek persoon wordt natuurkunde nu geconfronteerd met de onvoorziene noodzaak nieuwe fundamentele ontdekkingen te doen door de mens te bestuderen....

Door diverse partijen werd opgemerkt dat de verschijnselen zich rond Annemarie concentreerden. Zij werd ook verdacht gemaakt en o.a. verdacht van dat eeuwige gebel met de tijdwaarneming. ** Uiteindelijk werd de spanning haar te veel en moest ze thuis blijven waarna de verschijnselen op het advocatenkantoor onmiddellijk stopten.

**Tekenend is dat het gerucht de ronde deed dat ze zich uiteindelijk in een klooster had teruggetrokken. Dat is onjuist, maar geeft wel aan dat mensen de neiging hebben dit soort verschijnselen met de duivel te associëren. De advocaat moest daar hard om lachen. ** Maar ik ben wel eens bij een Poltergeist geval in het Betuwse dorpje Druten geweest en toen we daar aankwamen was er een volksoploop voor het 'spookhuis'. Daar ging echt een onheilspellend karakter vanuit.

Tot zover het subjectieve deel en de mogelijke nadelige klinische aspecten, maar hoe staat het met de objectieve meting van Poltergeist?

In de parapsychologie worden de effecten niet geassocieerd met de geest van overledenen maar met de emotionele spanningen van de levenden in Rosenheim zeer waarschijnlijk de spanningen rond Annemarie.

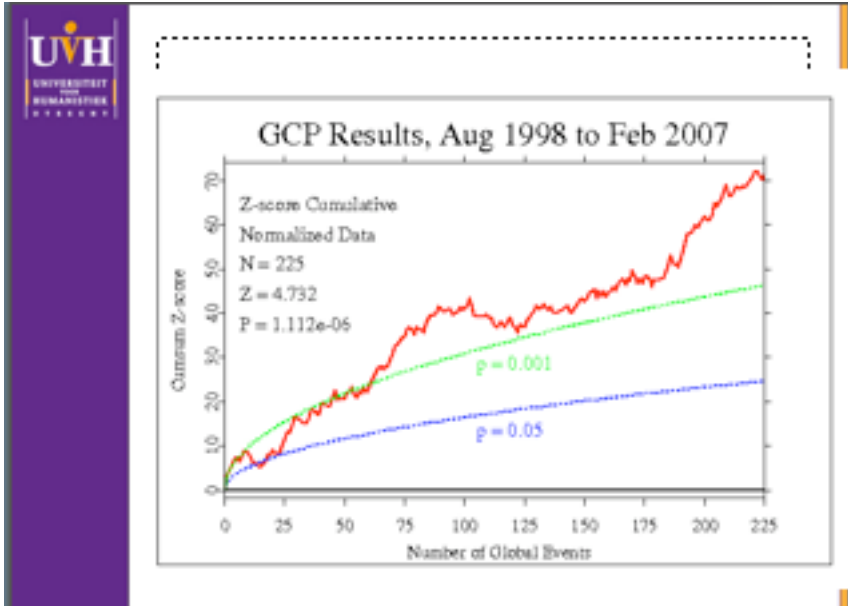

Poltergeist Objectief: Kunnen emoties onbewust materie 'beïnvloeden'?
 Het Global Consciousness project (GCP)
 Correlatie tussen global events en RNG's

<http://noosphere.princeton.edu>

Om te onderzoeken of materie zich abnormaal gedraagt gebruiken we in dit soort onderzoek een apparaatje dat volkomen toevallige reeksen getallen produceert, een soort elektronische dobbelsteen. De hypothese is dan dat als er ergens in de wereld een 'collectieve' emotie zou zijn dit in het gedrag van die zogenaamde toevalsgeneratoren zou beïnvloeden dat die reeks getallen een structuur zouden gaan vertonen. Op deze kaart staan de ongeveer 60 RNG's die elke 10 seconden 2000 bits (0,1) -> Princeton University sturen.

Sommige collectieve emoties zijn te voorzien. De begrafenis van Lady Di bijvoorbeeld. Of gewoon oud-en-nieuw hoewel die emotie langzaam over de aardbol schuift en niet overal tegelijk is. Andere collectieve emoties ontstaan bij niet te voorziene gebeurtenissen. Zoals 9/11 bijvoorbeeld. Of de moord op Fortuyn. En wat gebeurt er nu objectief rond die gebeurtenissen met de toevalsgeneratoren?

In de database zijn ongeveer 225 wereldgebeurtenissen opgenomen. In deze plot zijn die op de horizontale as als event nummer gegeven. Op de verticale as is de Cumulatieve structuur in die toevalsgeneratoren afgezet. Als de toevalsgeneratoren zich normaal zouden gedragen dan zou die rode lijn gemiddeld horizontaal moeten lopen. Eerste gebeurtenis in deze database was het bombardement op de ambassades in Nairobi en Tanzania 1998. Sindsdien is er een continue stijgende trend. Bij elke gebeurtenis die wordt toegevoegd wordt het resultaat abnormaler. Maar in die trend is een onderbreking vanaf gebeurtenis 100, het overlijden begin 2002 van Astrid Lindgren, auteur van o.a. Pipi Langkous. Gedurende zo'n 80 gebeurtenissen tot aan de opening van de Olympische spelen in Athene in augustus 2004 is er nauwelijks iets afwijkends te zien, waarna de oorspronkelijke trend zich hervat. Het totaal resultaat op dit moment heeft een kans van 1 op een miljoen om toevallig voor te komen. ***

3. Precognitie en Presentiment

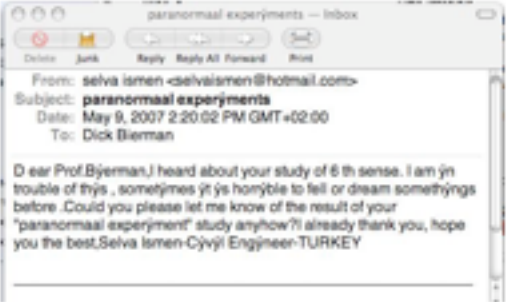
Toen ik woensdagavond 10 mei 2000 na mijn late dienst naar huis reed, heb ik deze ramp voorzien. Ik rijd namelijk altijd langs de weg die bij Nieuwe Weme, de supermarkt op de hoek tegenover Grolsch, uitkomt. Daar moest ik stoppen voor het stoplicht en keek uit over de wijk langs Grolsch, richting Tollenstraat. Wel een minuut of drie 'zag' ik allemaal puin, rook, zwart en vuur. Daarna leek alles weer gewoon. Ook kreeg ik het koud (een soort windvlaag). Toen ik thuiskwam, heb ik tegen mijn man gezegd 'wat daar gaat gebeuren weet ik niet, maar voorlopig rijd ik daar niet meer langs.' (*TvP*, 68-1, 2001)

En dan tenslotte het derde voorbeeld: Toen ik woensdagavond 10 mei 2000 na mijn late dienst naar huis reed, heb ik deze ramp voorzien. Ik rijd namelijk altijd langs de weg die bij Nieuwe Weme, de supermarkt op de hoek tegenover Grolsch, uitkomt. Daar moest ik stoppen voor het stoplicht en keek uit over de wijk langs Grolsch, richting Tollenstraat. Wel een minuut of drie 'zag' ik allemaal puin, rook, zwart en vuur. Daarna leek alles weer gewoon. Ook kreeg ik het koud (een soort windvlaag). Toen ik thuiskwam, heb ik tegen mijn man gezegd 'wat daar gaat gebeuren weet ik niet, maar voorlopig rijd ik daar niet meer langs.' Alle andere wegen vanaf mijn huis naar mijn werk, duren langer, maar dat heb ik toch gedaan. Uit: Gerding, H (2001) *Psy rond de vuurwerkramp in Enschede. Tijdschrift voor Parapsychologie* vol. 68. nr.1 (349) p.14

UvH
UNIVERSITEIT
VAN
HUMANISTIEK

Precognitie: Subjectief

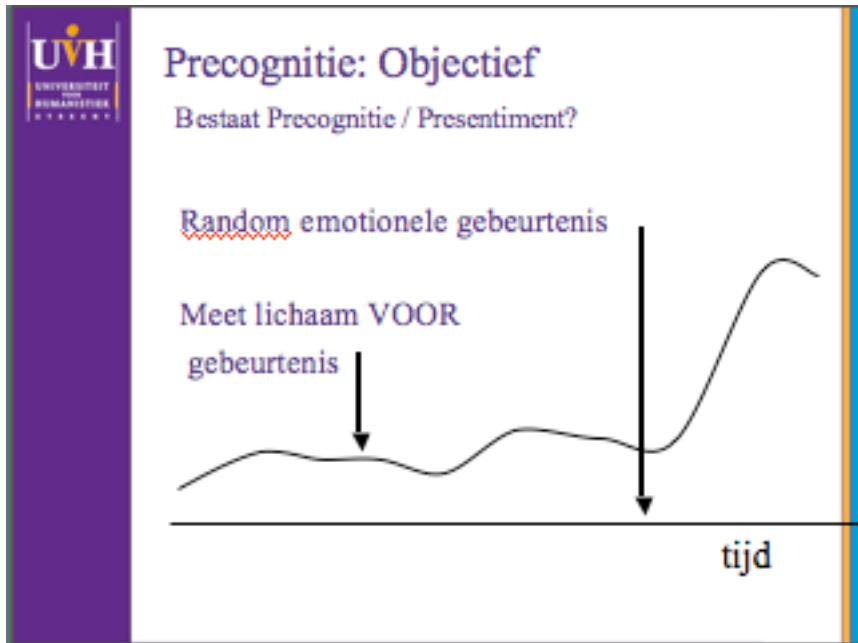

The screenshot shows an email interface with the following details:
- Title: paranormaal experjments — inbox
- From: selva ismen <selvaismen@hotmail.com>
- Subject: paranormaal experjments
- Date: May 9, 2007 2:20:02 PM GMT+02:00
- To: Dick Bierman
- Body text: "Dear Prof.Bjerman,I heard about your study of 6 th sense. I am yn trouble of thjs , sometimes yt ys horrible to fell or dream somethjngs before .Could you please let me know of the result of your "paranormaal experjment" study anyhow?I already thank you, hope you the best.Selva Ismen-Cyyjl Engjneer-TURKEY"

Schuldgevoel

- Waarom heb ik niet geïnterveneerd?
- Ben ik de directe oorzaak? (door PK!)

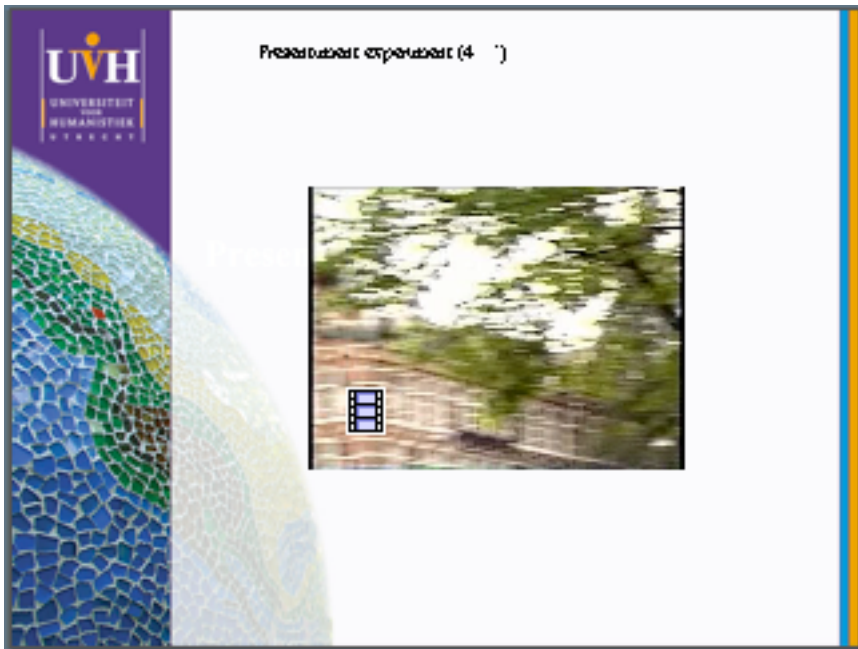
Als dit soort voorspellingen uitkomen is er vaak sprake van schuldgevoel. Vooral als er sprake is van een ramp die mogelijkwijze voorkomen had kunnen worden. De vraag is overigens of de vuurwerkramp op basis van de bijzondere ervaring van die mevrouw wel voorkomen had kunnen worden en voorzover mij bekend heeft zij dan ook geen last van schuldgevoel. Maar dat is anders als het gaat om bijvoorbeeld een auto-ongeluk van een dierbare. De ervaren er vraagt zich dan af of hij/zij niet gefaald heeft. Nog erger is het als de persoon in kwestie niet gelooft in voorspellen maar denkt dat je dingen met gedachten kunt veroorzaken. Dan is er zelfs sprake van een direct schuldgevoel. Door deze gedachten heb ik mijn man vermoord. Etc.

Ik ga ervan uit dat die mevrouw uit Enschede de door haar beschreven lichamelijke ervaring, die koude windvlaag, had die als het ware de ramp voorspelden. We noemen dat presentiment omdat het hier om een gevoel gaat. Hoe onderzoeken we dat nu objectief? We kunnen natuurlijk niet een experiment opzetten waarbij we een vuurwerkcramp laten plaatsvinden en alle verkeersdeelnemers bij de Nieuwe Weme van tevoren ondervragen. Maar we kunnen wel in een laboratorium een emotionele plaat tonen en van tevoren kijken of er iets in het lichaam verandert.

Er wordt dan tijdens zo'n experiment steeds de hartslag gemeten of de huidweerstand zoals Heymans dat bij van Dam deed.

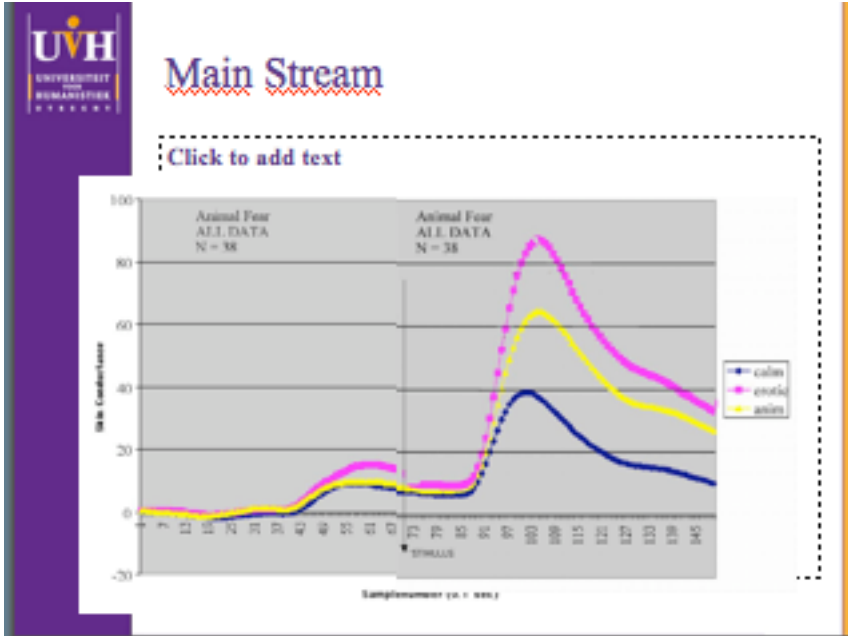
En af en toe wordt er een plaatje aangeboden dat volkomen volgens toeval gekozen wordt. Het kan neutraal zijn, bijvoorbeeld een vuilnisbak en het kan emotioneel zijn, vaak erotisch of gewelddadig. De meeste psychologen zijn dan geïnteresseerd in wat er NA de aanbidding van het, al dan niet emotionele, plaatje met het lichaam gebeurt. Wij zijn echter geïnteresseerd of je van tevoren al een verschil tussen neutrale en emotionele stimuli ziet terwijl zelfs de computer niet weet wat hij zal presenteren.

In deze VARA documentaire worden twee fouten gemaakt. Niet opzettelijk maar toch. In de eerste plaats wordt er niet goed uitgelegd dat het om de huidweerstand VOORAFGAANDE aan het plaatje gaat hoewel dat later bij de analyse wel tot uiting komt. In de tweede plaats wordt er niet uitgelegd dat die plaatjes geheel toevallig, als ware het door een roulette, gekozen worden.

[film]

De makers van de film hebben een groot risico genomen door ermee akkoord te gaan dat ik de resultaten onder geen beding zou faken. Alles wat op de film staat is dus gewoon echt zo gebeurd. Dat had ook heel saai kunnen aflopen!

Dit soort onderzoek met emotionele plaatjes en met fysiologische variabelen wordt op nagenoeg alle psychologische laboratoria in de wereld gedaan. Maar helaas worden die plaatjes meestal niet op een roulette manier geselecteerd waardoor de proefpersonen van tevoren al iets kunnen berekenen. En niet zelden worden de data voorafgaande aan het plaatje niet bewaard. We hebben gezocht naar gepubliceerd main stream onderzoek dat we opnieuw zouden kunnen analyseren en waarbij alles netjes was gedaan. En dit is er een voorbeeld van. Dit zijn de resultaten gemiddeld over alle proefpersonen van een Duitse onderzoeksgroep die fobieën onderzoekt. Horizontaal zie je de tijd en vertikaal de huidgeleiding. De visuele stimulus, bijvoorbeeld een vuilnisbak, wordt meteen aan het begin getoond en je ziet verschillende gemiddelde reacties op erotische (roze), dieren (geel) en neutrale (blauw) stimuli.

In het begin is elk signaal door de onderzoekers netjes gelijk gezet ('baseline corrected' heet dat in het jargon). Maar.....

Als je nu 7.5 seconde voor het plaatje begint te analyseren dan zie je ineens dat die aanname dat het bij het begin van het plaatje voor alle plaatjes hetzelfde moet zijn niet klopt. De huidgeleiding voorafgaande aan de erotische plaatjes is al opgelopen. Terwijl niemand kon weten dat er een erotisch plaatje zat aan te komen.

UVH
UNIVERSITEIT
VAN
BRUNANDEUR

Theoretische overwegingen (1)

Kan de fysica nsi accomoderen?

- Het concept tijd
 - Tijdsymmetrie i.v.m. bewustzijn

Nu ik een drietal bijzondere gebeurtenissen heb besproken zowel vanuit een subjectief als een objectief perspectief komt de vraag naar voren of dit nu een verzameling rariteiten is of een samenhangende set van verschijnselen waarvoor wellicht een theoretische verklaring te vinden is.

Er zijn in feite twee theoretische stromingen die beide betrekking hebben op het concept tijd en daarmee indirect op causaliteit.

In de eerste benadering wordt simpelweg gesteld dat binnen de fysica nagenoeg alle formalismen tijdsymmetrisch zijn. Dat wil zeggen we hebben een verzameling formules die voor elk probleem twee oplossingen geven. De eerste waarbij de tijd, populair gezegd, vooruit loopt, de tweede waarbij de tijd terugloopt. Dit is met name het geval voor de zogenaamde electromagnetische velden.

***Om te laten zien dat het concept tijd heftig ter discussie staat hierbij twee omslagen van recente issues van New Scientist.

Nu is het duidelijk dat om de een of andere reden die tweede oplossing in de fysica nooit wordt waargenomen. De theoretische fysici Wheeler en Feynman hebben zich daar het hoofd over gebroken. Maar het zou kunnen zijn dat in de context met zeer complexe systemen zoals onze hersenen en zeer coherente toestanden daarin zoals ons bewustzijn die tweede, terug-in-de-tijd, oplossing toch weer mogelijk is.

Theoretische overwegingen (2)

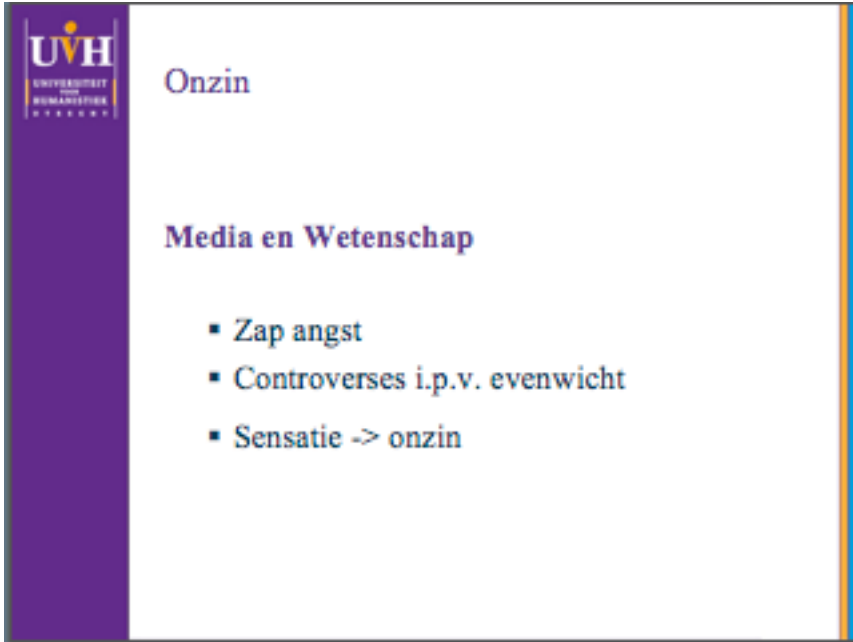
Het Meetprobleem:

- QuantumFysica beschrijft Potenties
- Bewustzijn 'creëert' (selecteert) actualiteit
- Observationale theorieën
 - Dualisme is terug

De tweede benadering is gebaseerd op de centrale rol die een meting in de fysica speelt. De quantumfysica beschrijft namelijk de ontwikkeling van een systeem in de tijd in de vorm van de ontwikkeling van potentiële uitkomsten bij een meting. Sinds enkele decennia is duidelijk dat er voorafgaande aan een meting niet stiekum al een actuele uitkomst is maar dat die uitkomst wordt geselecteerd door de meting. Maar niemand weet wat nu precies een meting is. In de zogenaamde observationale theorieën wordt gesteld dat een meting pas een meting is als er een interactie met het bewustzijn is geweest. Dat geeft een aparte status aan het bewustzijn waardoor je kunt spreken van een terugkeer van het dualisme.

Deze theoretische bespiegelingen staan nog in hun kinderschoenen en ik laat ze vooral zien om aan te tonen dat de fysica niet op de schop hoeft maar wel enigszins aangepast en dat er grote filosofische consequenties aan zouden kunnen worden gekoppeld.

UVH
UNIVERSITEIT
VAN
HUMANISTIEKE
WETENSCHAPPEN

Onzin

Media en Wetenschap

- Zap angst
- Controverses i.p.v. evenwicht
- Sensatie -> onzin

En dan tot slot: de onzin. Helaas wil de mensheid bedrogen worden. En dan spreek ik over commerciële kanten waarbij waarzeggers de boel belazeren, maar eigenlijk nog meer over de media. En in meer algemene zin over de relatie tussen wetenschap en media. Wetenschappelijke uitspraken horen i.h.a. met enige terughoudendheid gedaan te worden. Zeker als die uitspraken op empirisch onderzoek gebaseerd zijn. Immers fouten maken is een menselijke bezigheid en wetenschappers zijn ook maar mensen, maar nog belangrijker aan het einde van de empirische cyclus is er in het algemeen altijd nog wel een kans dat je gewoon een toevalsresultaat hebt.

Media hebben een gigantische hekel aan voorzichtige uitspraken. Een uitspraak als ‘het kan zo zijn maar eventueel ook wel zo’ zou, oh grote angst van de producer, de kijker eventueel doen zappen. Daarom proberen media vaak om die voorzichtigheid om te zetten in twee extreme diametraal tegenover elkaar gestelde standpunten. Je krijgt dan het format: de ‘gelover’ in het paranormale tegenover de Scepticus en beiden doen extreme uitspraken of indien ze dat niet doen, wordt dat toch zo gemonteerd. Het is de zucht naar sensatie die onzin creëert. Ik ben bang dat deze broze relatie tussen wetenschap en media er in de toekomst niet beter op zal worden.

Conclusies Bijzondere Ervaringen

Verdiene wetenschappelijke aandacht

- Zingevingproblematiek
- Zorgproblematiek

Evenwichtige benadering

- Kwalitatief EN kwantitatief
- Subjectief EN Objectief
- Filosofie EN Psychologie EN fysica

Maar:
Zin EN GEEN Onzin

Dan wil ik hiermee deze oratie beëindigen. Nou, dat was een lang verhaal en wat moet u nu vertellen al u thuis komt en iemand vraagt wat werd er daar nou betoogd? Kortom wat is de take-home message?

In de allereerste plaats: Bijzondere ervaringen zijn de moeite van de wetenschappelijke bestudering meer dan waard en hebben vaak direct of indirect een impact op zingevingsvraagstukken. Daarnaast is het noodzakelijk dat zorgverleners kennis hebben van de mogelijke klinische gevolgen van dit soort ervaringen.

En in de tweede plaats: Bij die wetenschappelijke benadering zou er een evenwicht moeten zijn tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek, tussen de subjectieve (first person) aspecten en de objectieve en aspecten en zouden zowel de filosofie, de psychologie en de fysica aan bod moeten komen.

Maar vooral geen onzin.

Dank u wel.